

УДК 347.122:347.214.2(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2409-4544/2022-2/5>

**СПОСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРЗАХИСТУ
СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У СПОРАХ
ПРО ПРАВА НА НЕРУХОМЕ МАЙНО)**

Спесівцев Денис Сергійович,

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
Orcid ID: 0000-0001-7337-7907
Scopus Author ID: 57218913451

Духневич Андрій Вікторович,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач, професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
Orcid ID: 0000-0001-8293-7646
Scopus Author ID: 57225096016

Стаття присвячена розгляду способів контрзахисту суб'єктивних цивільних прав і порядку його здійснення. Аналіз предмету дослідження проводиться зі зверненням до судової практики у спорах про права на нерухоме майно.

Авторами розглядаються види способів здійснення контрзахисту суб'єктивних цивільних прав. Визначається, що контрзахист як усвідомлена поведінка суб'єкта цивільного права, спрямована на протидію захисту таких прав з метою недопущення досягненні мети останнього, може здійснюватись в активній (дії) або пасивній (бездіяльність) формі, мати юридичний або фактичний характер і при цьому здійснюватись учасником цивільного правовідношення самостійно без звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування їх службових чи посадових осіб (неюрисдикційних контрзахист) або ж зі зверненням до цих суб'єктів (юрисдикційний контрзахист).

Обґрунтовується, що вибір використовуваних особою способів контрзахисту суб'єктивних цивільних прав, як правило, здійснюється з урахуванням застосованих опонентом способів захисту, а також мети, яку переслідує відповідна особа. В якості такої мети може виступати як збереження існуючого на момент виникнення спору стану (наприклад, збереження фактичного незаконного володіння благом), так і його зміна (наприклад, незаконне заволодіння певним благом).

Встановлюється, що контрзахист суб'єктивних цивільних прав також може здійснюватись учасниками цивільних правовідносин в превентивних цілях і переслідувати мету у формі обмеження можливостей певної особи у використанні захисного інструментарію, наприклад, певних способів захисту суб'єктивних цивільних прав або спрямовуватись на зниження ефективності їх використання, наприклад, шляхом відчуження певних видів майна для виключення можливості звернення стягнення на них при застосуванні способів захисту. Як правило, у такій формі контрзахист застосовується в умовах реальної загрози застосування іншим учасником цивільних правовідносин способів захисту своїх суб'єктивних цивільних прав.

Ключові слова: контрзахист, види контрзахисту, спосіб контрзахисту, захист, нерухоме майно.

Spiesivtsev Denys, Dukhnevych Andrii. Ways of counter-protection of subjective civil rights (based on the judicial practice in disputes over rights to immovable property)

The article is devoted to consideration of the ways of counter-protection of subjective civil rights as well as to the order of their realization. The analysis is conducted with an appeal to judicial practice in disputes over rights to immovable property.

The authors consider the kinds of ways of counter-protection of subjective civil rights. It is determined that counter-protection as a conscious behavior of subject of civil law is aimed to countering the protection of appropriate rights in order not to allow to reach the goal of protection, can be provided in active (actions) or passive (inaction) form, by juridical or factual behavior and at the same time can be provided by the participant of civil juridical relationship by himself without appealing to state or municipal power (non-jurisdictional counter-protection) or with appealing to such power (jurisdictional counter-protection).

It is substantiated that as a rule the person choose the way of counter-protection of subjective civil rights taking into account the character of ways of protection of subjective civil rights used by opponent as well as the aim of counter-protection pursued by appropriate person. Such an aim can be the persistence of the state existed at the moment of dispute arises (for example, saving the factual illegal possession of the good) or changing of appropriate state (for example illegal capturing of the good).

It is defined that counter-protection of subjective civil rights also can be provided by participants preventively in order to restrict the possibilities of appropriate person to use protective juridical means, for example some ways of protection of subjective civil rights or to reduce the efficiency of usage of some protective juridical instruments, for example by alienation of some kinds of property to exclude possibility of them to become an object of foreclosure. As a rule the counter-protection in such form is used in conditions of real menace of using the protective means by the opponent.

Key words: counter-protection, kinds of counter-protection, way of counter-protection, protection, immovable property.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку правової системи України і правової культури українського суспільства проблема контрзахисту суб'єктивних цивільних прав набуває особливої актуальності. Незважаючи на активне впровадження законодавцем юридичних механізмів альтернативного вирішення спорів, зокрема медіативних практик, встановлення різного роду юридичних бар'єрів, одним з прикладів яких виступає межа суми позову, подолання якої є необхідною умовою звернення до Верховного Суду за вирішенням відповідного спору, і у такий спосіб стимулювання учасників цивільних правовідносин до добросовісної поведінки і водночас до вирішення спору, у разі його виникнення, альтернативними способами, проблема контрзахисту залишається практично невід'ємною частиною кожної справи про захист суб'єктивних цивільних прав.

Існування цієї у певній мірі парадоксальної конструкції забезпечується у тому числі специфікою самого процесу вирішення справ про захист суб'єктивних цивільних прав. Адже, незважаючи на те, що протидія законному захисту суб'єктивних цивільних прав, якою є контрзахист, набуває протиправного характеру, встановити хто дійсно використовує способи захисту своїх суб'єктивних цивільних прав, а хто використовує відповідні способи для здійснення перешкод у захисті своїх прав

опонентом можливо лише у ході розгляду справи. У протилежному випадку не існувало б самої необхідності регламентації процедури з'ясування обставин правової реальності у ході судового чи адміністративного розгляду справи. При цьому відносно часто звернення особи до використання контрзахисту пов'язується з невірним розумінням нею відповідних обставин, а тому не є умисною недобросовісною поведінкою.

Водночас наукові уявлення про правову природу контрзахисту суб'єктивних цивільних прав є неповними без розгляду способів його здійснення. У зв'язку з цим саме ця проблема і вступатиме предметом нашого розгляду який ми здійснюватимемо зі зверненням у тому числі до судової практики захисту прав на нерухоме майно, що, вважаємо, у цілому не лише здатне заповнити прогалини у існуючій науковій картині правової природи контрзахисту суб'єктивних цивільних прав, проте також продемонструвати практичний характер піднятої проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми захисту суб'єктивних цивільних прав, що у тій чи іншій мірі пов'язані з контрзахистом, досліджувались такими вченими правниками як С. С. Алексєєв, І. В. Андронов, І. В. Венедіктова, О. М. Гуліда, С. Д. Домусчі, І. В. Жилінкова, О. С. Іоффе, Т. С. Ківалова, В. С. Ковальська,

А. В. Коструба, О. О. Кот, Н. С. Кузнецова, О. Д. Кутателадзе, Р. А. Майда-ник, В. В. Надьон, О. О. Отраднава, Д. В. Роженко, М. О. Рожкова, Я. М. Романюк, І. В. Спасибо-Фатеева, Л. Г. Талан, Р. О. Халфіна, Г. Г. Харченко, С. М. Хорунжий, Я. М. Шевченко, Р. Б. Шишка, О. Я. Явор, В. Л. Яроцький та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні способів здійснення контрзахисту суб'єктивних цивільних прав у тому числі на прикладі судової практики у спрах про права на нерухоме майно.

Основний матеріал дослідження. Приступаючи до розгляду окреслених проблем, слід зазначити, що контрзахист суб'єктивних цивільних прав відноситься до поведінкової сфери цивільного права, тобто пов'язується зі здійсненням суб'єктами цивільного права певних актів поведінки у яких власне і отримує втілення контрзахист. У зв'язку з цим характеристика способів контрзахисту пов'язується з аналізом ознак відповідних актів, зокрема у контексті їх спрямованості, змісту і правового положення суб'єкта, який їх вчиняє акти.

Однак, у першу чергу слід зазначити, що сучасна цивілістична доктрина не містить визначення способу здійснення контрзахисту суб'єктивних цивільних прав. Вирішити цю проблему дозволяють цивілістичні положення про захист, адже, виходячи з того, що контрзахист суб'єктивних цивільних прав є діяльністю, спрямованою на протидію захисту, способи його здійснення переслідують відповідну мету. У зв'язку з цим у термінологічному словосполученні «способи контрзахисту суб'єктивних цивільних прав» термін «спосіб» зберігає своє загальне значення, що властиве йому у тому числі і у контексті захисту і при цьому забарвлюється сутнісним змістом контрзахисту.

Вразливим місцем такого підходу виступає плуралізм наукових позицій з приводу розуміння самого способу захисту суб'єктивних цивільних прав. Наприклад, А. М. Сичевська визначає спосіб захисту права власності як заходи впливу, що спрямовані на захист права власності у разі його порушення, невизнання або оспорювання [1, с. 233]. Водночас Касаційний господарський суд у складі Верхов-

ного Суду у своїй постанові від 16 жовтня 2018 року у справі № 910/99/18 визначає спосіб захисту як концентрований вираз змісту (суті) міри державного примусу, за допомогою якого відбувається досягнення бажаного для особи право чи інтерес якої порушені, правового результату [2].

Водночас, на нашу думку, ураховуючи поведінковий характер контрзахисту суб'єктивних цивільних прав, сутність способів його здійснення також необхідно розглядати у відповідному ключі. Сучасні словники розкривають зміст поняття спосіб, зокрема як певну дію, прийом або систему прийомів які дають можливість досягти чогось [3, с. 1375]. Такий підхід, вважаємо, найбільш точно розкриває сутність способу як характеристики певних поведінкових проявів. У зв'язку з цим у такому ключі спосіб контрзахисту суб'єктивних цивільних прав попередньо необхідно розглядати як дію, прийом або систему прийомів (сукупність дій), спрямовану на протидію захисту суб'єктивних цивільних прав і недопущення настання його наслідків.

Таким чином, одним з важливих аспектів контрзахисту суб'єктивних цивільних прав, який характеризує спосіб його здійснення, виступає форма актів поведінки, у яких він втілюється. У цьому ключі необхідно констатувати, що контрзахист може мати активний і пасивний характер, а також характеризуватись наступальною або оборонною спрямованістю відповідно [4, с. 106–107]. Активний контрзахист здійснюється діями, тобто актами активної поведінки особи у той час як пасивний – бездіяльністю, яка, як правило, є усвідомлюваною і спрямовується на настання відповідного наслідку.

Крім того, контрзахист суб'єктивних цивільних прав може здійснюватись як поведінкою фактичного характеру, так і юридичного. Наприклад, переховування особою майна, яким вона заволоділа без достатньої правової підстави, спрямоване на недопущення фактичного відновлення володіння таким майном законного власника, що являє собою фактичну поведінку. У той час як, наприклад, подача позову до суду проти такого власника з вимогою визнання права власності за собою або вимогою заборонити власнику

намагатись повернути майно у своє фактичне володіння являтимуть собою активні дії юридичного характеру, спрямовані на протидію захисту, у тому числі неюрисдикційного, здійснюваного власником майна.

З викладеного також слідує, що як і захист суб'єктивних цивільних прав, контрзахист може мати неюрисдикційний або юрисдикційний характер. Неюрисдикційна форма контрзахисту здійснюється особою самостійно без звернення до органів державної влади і місцевого самоврядування, як у наведеному вище прикладі з переховуванням чужого майна. У той час як юрисдикційний контрзахист передбачає залучення у відповідний процес органів державної влади, місцевого самоврядування, їх службових чи посадових осіб, які у силу специфіки юридичної процедури розгляду справи на момент її початку можуть не мати достатніх підстав вважати, що вони сприятимуть здійсненню особою контрзахисту суб'єктивних цивільних прав, а не їх захисту.

Вбачається, що визначальне значення для характеру контрзахисту має характер захисту суб'єктивних цивільних прав на який, своєю чергою, впливає характер протиправної поведінки, яка стала підставою для застосування захисту.

Як відомо, захист суб'єктивних цивільних прав повинен бути ефективним, що означає, зокрема його здатність досягати визначеної мети у формі недопущення порушення суб'єктивного цивільного права, припинення порушення такого права або відновлення порушеного суб'єктивного права [5, с. 114]. У зв'язку з цим способи захисту повинні відповідати характеру протиправного посягання, а контрзахист у такому разі відповідає характеру захисту.

Зміст окреслених вище теоретичних положень отримує підкріплення на рівні низки прикладів із судової практики. Ми ж використаємо в якості базової платформи для осмислення піднятої проблематики справу № 369/8403/18, що розглядалась, зокрема Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду. Це рішення виступає одним із комплексних кейсів на прикладі яких можна проаналізувати практично усі аспекти способів контрзахисту суб'єктивних цивільних прав.

З постанови зазначеного Суду від 15 квітня 2020 року у наведеній справі вбачається, що відповідний юридичний спір розвивався у декілька етапів.

10 грудня 1991 року Шепитівська сільська рада народних депутатів Києво-Святошинського району Київської області видала ОСОБА_5 ордер на сім'ю із п'яти чоловік на право зайняття квартири. Ордер видано на проживання ОСОБА_5, його дружини ОСОБА_1, дочок ОСОБА_7, ОСОБА_8 та сина ОСОБА_9.

04 листопада 1994 року шлюб між ОСОБА_1 та ОСОБА_5 розірвано.

У 1997 році ОСОБА_1 звертається до суду з позовом до ОСОБА_5 про визнання його таким, що втратив право користування житловим приміщенням, а ОСОБА_5 звертається до суду із зустрічним позовом до ОСОБА_1 про його вселення.

Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 19 травня 1997 року у задоволенні первісного позову ОСОБА_1 до ОСОБА_5 відмовлено а зустрічний позов ОСОБА_5 до ОСОБА_1 задоволено. Останню вселено у квартиру.

У подальшому ОСОБА_5 зареєструвала у квартирі місце проживання своєї дочки ОСОБА_2, сина ОСОБА_4 та онука ОСОБА_3.

19 грудня 2017 року ОСОБА_5 звертається до Києво-Святошинського відділу поліції ГУ Національної поліції в Київській області із заявою, у якій вказує, що протягом тривалого часу ОСОБА_1 не допускає його до квартири.

24 жовтня 2018 року ОСОБА_2 звертається до Києво-Святошинського відділу поліції ГУ Національної поліції в Київській області із заявою у якій вказує, що ОСОБА_1 не допускає відповідачів до квартири, в якій вони зареєстровані.

У липні 2018 року ОСОБА_1 звертається до суду з позовом про визнання ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 такими, що втратили право користування квартирою.

Апеляційним судом з висновком якого фактично погодився і Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду встановлено, що ОСОБА_1 чинить ОСОБА_2, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 перешкоди у користуванні спірною квартирою вільний доступ до якої відповідачі не мають [6].

Приступаючи до аналізу обставин відповідної справи, слід зазначити, що в якості базової вихідної обставини ланцюга поведінкових актів, що характеризують застосування способів контрзахисту, виступає звернення ОСОБА_1 до суду з позовом до ОСОБА_5 про визнання його таким, що втратив право користування житловим приміщенням.

Хоча з аналізованого рішення Суду неможливо встановити чи користувався ОСОБА_5 фактично відповідною квартирою на момент подачі проти нього позову, проте можна припустити, що ні, оскільки це впливає з характеру його зустрічних позовних вимог про вселення у відповідний житловий об'єкт нерухомості. У зв'язку з чим для більш комплексного розгляду піднятої проблеми необхідно виходити з того, що ОСОБА_1 не допускала ОСОБА_5 до користування спірною квартирою.

Ураховуючи те, що рішенням суду, яке набрало законної сили, фактично встановлено наявність у ОСОБА_5 права користування відповідним об'єктом, акти поведінки ОСОБА_1, якими було розпочато судовий розгляд, на момент їх вчинення являли собою «юридичний наступ» на відповідні правові можливості ОСОБА_5, спрямований на фактичне і юридичне (подача позову про визнання ОСОБА_5 таким, що втратив право користування нерухомістю) недопущення користування ОСОБА_5 відповідною квартирою.

З викладеного слідує, що зустрічний позов ОСОБА_5 про вселення у квартиру являв собою не контрзахист від застосованих ОСОБА_1 способів судового захисту суб'єктивних цивільних прав, а захист від її протиправних посягань, щодо яких здійснюється спроба надати їм форми законної вимоги, а тому і способу захисту суб'єктивних цивільних прав.

Контрзахистом у цьому випадку виступають заходи, застосовані ОСОБА_1 з нейтралізації застосування ОСОБА_5 відповідних способів судового захисту своїх прав у формі зустрічного позову. При цьому відмова суду у задоволенні первісного позову ОСОБА_1 до ОСОБА_5 і водночас задоволення зустрічного позову ОСОБА_5 до ОСОБА_1 з набранням відповідним рішенням законної сили фактично нейтралізу-

вало можливості ОСОБА_1 юридичними засобами протистояти способам захисту речових прав на нерухомість ОСОБА_5.

Це пов'язано із тим, що, по-перше, судовий спосіб захисту найбільш повно забезпечується примусовою силою держави, а також фактично має вищу правозастосовну силу і є більш конкурентоспроможним по відношенню до інших способів захисту і контрзахисту, зокрема неюрисдикційних, а також нотаріального та адміністративного способів як різновидів юрисдикційного захисту. По-друге, правильне використання способів судового захисту закриває «вікно можливостей» для застосування контрзахисту відповідних прав юридичними засобами.

Водночас слід визнати, що у практиці все ж таки можна зустріти випадки, коли особа намагається протидіяти захисту суб'єктивних цивільних прав навіть після відносно ефективного застосування опонентом судових способів. Наприклад, відповідач у судовій справі у результаті ухвалення судового рішення не на його користь і до моменту набрання рішенням законної сили може намагатися відчужити відповідне нерухоме майно, нейтралізуючи у такий спосіб засновані опонентом судові способи захисту. Однак переважно це трапляється у зв'язку з тим, що позивач не вдається до способів забезпечення позову або вдається до таких способів неоперативно чи не реалізовує увесь їх юридичний потенціал, що у певній мірі створює ризики для ефективності судового способу захисту.

Також це може бути пов'язано з технічною стороною порядку фіксації відповідних обставин, наприклад, накладенням арешту на нерухомість, що характеризується існуванням певного проміжку часу між ухваленням рішення про встановлення заборони відчуження майна і власне фіксацією цього факту у відповідних інформаційних базах даних, яка здійснюється суб'єктом, відмінним від суду. Прикладом цьому виступає справа № 554/410/15-ц, що розглядалась, зокрема Верховним Судом України. Під час розгляду справи про стягнення коштів за договором позики суд першої інстанції у травні 2014 року постановив ухвалу про накладення арешту на майно боржника. Проте, у липні

того ж року представник відповідача відчув жив належне останньому нерухоме майно третій особі (постанова Верховного Суду України від 18 січня 2017 року у справі № 554/410/15-ц) [7].

Крім того у судовій практиці можна зустріти випадки коли учасники цивільно-правового спору вдаються до заходів, які можна назвати превентивним контрзахистом сутність яких полягає у тому, щоб обмежити діапазон можливостей із захисту особою суб'єктивних цивільних прав або виключити чи мінімізувати можливість звернення стягнення на певні види майна боржника. Як правило, такі способи використовуються боржниками в умовах реальної ймовірності застосування проти них кредиторами способів захисту суб'єктивних цивільних прав. Зокрема, в окремих випадках відповідачі у справах про відшкодування шкоди чи стягнення грошової компенсації вчиняють фіктивні правочини з відчуження належного їм нерухомого майна близьким родичам для унеможливлення звернення стягнення на нього і при цьому продовжують фактично володіти і користуватись відповідними речами (ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06 грудня 2017 року у справі № 200/5083/14ц) [8]. Також судовій практиці відомі ситуації, коли подружжя для уникнення звернення стягнення на нерухомість за боргами одного з них здійснює поділ спільного майна за яким нерухомі речі переходять у власність того з подружжя, який не є боржником, у той час як інший – стосовно якого у третіх осіб існують права вимоги, набуває право власності, наприклад, на набуту під час шлюбу побудову техніку (постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 06 березня 2019 року у справі № 317/3272/16-ц) [9].

У таких випадках контрзахист застосовується для часткової нейтралізації захисних заходів до яких вдаються кредитори і збереження фактичного володіння нерухомістю. Адже, як відомо, у першу чергу стягнення звертається на рухоме майно (частина перша статті 50 Закону України «Про виконавче провадження» [10]). У зв'язку з цим спроби виведення в окреслені вище способи нерухомості

з-під «удару» шляхом мінімізації можливості звернення стягнення на неї обумовлюється, як правило, відсутністю у боржника в необхідному обсязі рухомого майна для погашення вимог кредиторів.

Повертаючись до справи № 369/8403/18, слід зазначити, що ОСОБА_1 вдалася до пасивного фактичного контрзахисту, що втілюється у подальшому всупереч рішенню суду, яке набрало законної сили, періодичному недопущенні ОСОБА_5 до користування нерухомістю, про що свідчить звернення останнього 19 грудня 2017 року до Києво-Святошинського відділу поліції ГУ Національної поліції в Київській області.

У аналізованому випадку контрзахист суб'єктивних цивільних прав на нерухоме майно має пасивний характер і здійснюється фактичними діями, що пов'язано переважно з тією обставиною, що на момент здійснення протиправної поведінки у формі створення ОСОБА_1 перешкод для ОСОБА_5 у користування квартирою порушник фактично володів відповідним майном. У зв'язку з цим в якості його мети виступало переважно збереження фактичного стану, що існував на момент вчинення порушення, а не зміна ситуації. У такому випадку контрзахист, як правило, передбачає менше використання правових і організаційних засобів, порівняно із захистом, якому він протиставляється.

В окресленій ситуації реалізовується формула: пасивне порушення – активний захист – пасивний контрзахист.

При цьому під пасивним порушенням мається на увазі те, що ОСОБА_1 шляхом активної поведінки не допустив ОСОБА_5 до користування майном і у подальшому здійснює бездіяльність для збереження цієї ситуації. Тобто триваюча бездіяльність є результатом відносно короткочасної юридично важливої дії, наприклад, у вигляді зміни дверних замків.

Поряд із цим, якщо б на момент виникнення спору ОСОБА_1 взагалі не мала права користуватись відповідним майном і не володіла б ним фактично, то для того, щоб заволодіти відповідною річчю їй довелося б вчиняти активні дії, а у випадку протидії зі сторони ОСОБА_5, зокрема шляхом застосування способів захисту,

наприклад, неюрисдикційного (встановлення запираючих пристроїв), протидія таким заходам також вимагала б здійснення активних дій. Як наслідок ситуація розвивалася б за таким юридичним сценарієм: активне порушення – пасивний захист – активний контрзахист.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене вище, можна сформулювати декілька висновків.

1. Спосіб контрзахисту суб'єктивних цивільних прав являє собою дію, бездіяльність, прийом або систему прийомів (сукупність актів поведінки особи), спрямовану на протидію захисту суб'єктивних цивільних прав і недопущення настання його наслідків

2. Контрзахист суб'єктивних цивільних прав як усвідомлювана поведінка суб'єкта цивільного права, що являє собою негативний прояв у цивільному праві, може здійснюватись в активній (дії) або пасивній (бездіяльність) формі, мати юридичний або фактичний характер і при цьому здійснюватись учасником цивільного правовідношення самостійно без звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування їх службових чи посадових осіб (неюрисдикційних контрзахист) або ж зі зверненням до цих суб'єктів (юрисдикційний контрзахист).

3. Характер способів порушення, захисту і контрзахисту суб'єктивних

цивільних прав є взаємопов'язаним. При цьому характер способів контрзахисту безпосередньо залежить від мети, яку переслідує особа, яка їх застосовує, а також від характеру попередніх актів поведінки у ланцюгу дій та/або бездіяльності учасників цивільних правовідносин.

У зв'язку з цим контрзахист може переслідувати у кінцевому рахунку мету у формі як збереження існуючого на момент виникнення спору стану (якщо, наприклад, благо, стосовно якого виник спір, перебуває у володінні особи, яка застосовує контрзахисні засоби), так і його зміна (якщо потенційний порушник, наприклад, бажає заволодіти відповідним благом).

4. Контрзахист суб'єктивних цивільних прав може здійснюватись учасниками цивільних правовідносин в превентивних цілях і переслідувати мету у формі обмеження можливостей певної особи у використанні захисного інструментарію, наприклад, певних способів захисту суб'єктивних цивільних прав або спрямовуватись на зниження ефективності їх використання, наприклад, шляхом відчуження певних видів майна для виключення можливості звернення стягнення на них при застосуванні способів захисту.

Як правило, у такій формі контрзахист застосовується в умовах реальної загрози застосування іншим учасником цивільних правовідносин способів захисту своїх суб'єктивних цивільних прав.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сичевська А. М. Способи захисту права власності: окремі питання теоретико-правового характеру. *Часопис Київ. ун-ту права*. 2012. № 2. С. 231–234.
2. Постанова Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 16.10.2018 р., судова справа № 910/99/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77397800> (дата звернення: 21.11.2022).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. з дод. і допов. Київ – Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Спесівцев Д. С. Правова природа контрзахисту суб'єктивних цивільних прав на нерухоме майно. *Юрид. наук. електрон. журн.*: електрон. наук. фахове вид. 2021. № 7. С. 105–108. URL: http://lsej.org.ua/7_2021/27.pdf (дата звернення: 25.11.2022).
5. Спесівцев Д. Ефективність способу судового захисту суб'єктивних цивільних прав на нерухоме майно. *Юрид. вісн.* 2020. № 4. С. 109–116.
6. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 15.04.2020 р., судова справа № 369/8403/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88857207> (дата звернення: 21.11.2022).
7. Постанова Верховного Суду України від 18.01.2017 р., судова справа № 554/410/15-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64282057> (дата звернення: 21.11.2022).

8. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06.12.2017 р., судова справа № 200/5083/14ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70846331> (дата звернення: 21.11.2022).

9. Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 06.03.2019 р., судова справа № 317/3272/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80363827> (дата звернення: 21.11.2022).

10. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542 (із змінами).

REFERENCES:

1. Sychevska, A. M. (2012). Sposoby zakhystu prava vlasnosti: okremi pytannia teoretyko-pravovoho kharakteru [Ways of protecting property rights: some issues of a theoretical and legal nature]. *Chasopys Kyiv. un-tu prava – Law Review of Kyiv University of Law*, 2, S. 231–234 [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho hospodarskoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Commercial Court of Cassation on the Supreme Court] vid 16.10.2018 r., sudova sprava № 910/99/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77397800> [in Ukrainian].

3. Busel, V. T. (Eds.) (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Kyiv – Irpin : Perun [in Ukrainian].

4. Spiesivtsev, D. S. (2021). Pravova pryroda kontrzakhystu subiektyvnykh tsyvilnykh prav na nerukhome maino [Juridical nature of counter-protection of civil rights to immovable property]. *Yuryd. nauk. elektron. zhurn. – Juridical scientific and electronic journal : elektron. nauk. fakhove vyd*, 7, S. 105–108. URL: http://lsej.org.ua/7_2021/27.pdf [in Ukrainian].

5. Spiesivtsev, D. (2020). Efektyvnist sposobu sudovoho zakhystu subiektyvnykh tsyvilnykh prav na nerukhome maino [The efficiency of judicial way of protection of subjective civil rights on immovable property]. *Yuryd. visn. – Law Herald*. 4, S. 109–116 [in Ukrainian].

6. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Civil Court of Cassation on the Supreme Court] vid 15.04.2020 r., sudova sprava № 369/8403/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88857207> [in Ukrainian].

7. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Ruling of the Supreme Court of Ukraine] vid 18.01.2017 r., sudova sprava № 554/410/15-ts. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64282057> [in Ukrainian].

8. Ukhvala Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav [Ruling of the High Specialized Court of Ukraine for Civil and Criminal Cases] vid 06.12.2017 r., sudova sprava № 200/5083/14ts. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70846331> [in Ukrainian].

9. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu [Ruling of the Civil Court of Cassation on the Supreme Court] vid 06.03.2019 r., sudova sprava № 317/3272/16-ts. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80363827> [in Ukrainian].

10. Zakon Ukrainy "Pro vykonavche provadzhennia" [Law of Ukraine "On enforcement proceedings"] (2016, June 02). *Vidom. Verkhov. Rady Ukrainy – Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 30, St. 542. Kyiv : Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].